

45 . Luncani | Comuna: Boșorod | Județ: Hunedoara | Punct: Piatra Roșie - Cetatea dacică | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 88500.02

Perioade: Protoistorie

Epoci: La Tène târziu

Tipuri sit: amenajare/construcție

Autori: Răzvan Mateescu, Cristina Bodó, Despina Măgureanu, Daniel Cioată, Alin Henț, Luca Paul Pupeză, Gelu Florea, Liliana Mateescu-Suciu, Nica Ciubotaru, Cătălin Cristescu, Oana Tutilă, Ștefan Vasilache, Emanuel-Sorin Malinescu, Alexandra Teodorescu

Instituții: Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Județean Mureș, Direcția Generală de Administrare Monumente și Promovare Turistică a Județului Hunedoara, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Județean Mureș, Direcția Generală de Administrare Monumente și Promovare Turistică a Județului Hunedoara, Direcția Generală de Administrare Monumente și Promovare Turistică a Județului Hunedoara

Nr. autorizatie: 30

Data autorizatiei: 2022-03-18

Raport de cercetare arheologică de la Luncani - Piatra Roșie, com. Boșorod, jud. Hunedoara, Punct: Piatra Roșie - Cetatea dacică

Raport

În anul 2022, cercetările arheologice din cetatea dacică de la Luncani - Piatra Roșie s-au desfășurat pe platoul superior și pe terasa I.

Demersul arheologic a avut drept obiectiv principal documentarea planimetriei a două dintre edificiile cu baze de piatră. În primul caz este vorba despre o clădire de mari dimensiuni, amplasată în partea nordică a platoului, iar în al doilea despre construcția rotundă cu absidă căreia îi sunt asociate discurile din fier cu reprezentări zoomorfe, prezente adesea în literatura de specialitate sub denumirea de „scuturile” de la Piatra Roșie.

Totodată, prin cercetarea arheologică s-a urmărit și aprofundarea unor informații cu privire la tehnicile constructive, la evoluția cronologică, la funcționalitatea edificiilor menționate și, nu în ultimul rând, la diferitele amenajări antice ale terenului.

„Clădirea k – o”

În campania din anul 1949, în treimea nordică a platoului superior, arheologii au aflat elementele din piatră provenite de la trei construcții: șase tamburi din calcar de la un templu și bazele de calcar de la două edificii rectangulare de mari dimensiuni.

Edificiul amplasat în partea nord-vestică a platoului avea cinci încăperi, notate cu literele k – o, a căror suprafață însumată era de peste 300 m². Cercetarea edificiului s-a rezumat la urmărirea liniei elementelor de calcar prin intermediul unor secțiuni înguste, ceea ce a și indus o serie de erori în privința măsurătorilor și întocmirii planului. Din documentația de șantier reiese că o singură încăpere (n) a fost cercetată complet atunci.

La începutul demersului arheologic recent doar câteva dintre piesele de calcar aparținând fundației clădirii erau vizibile, planul ei fiind mai degrabă sugerat de șanțurile săpate în anul 1949 (Pl. I / a, b, c). Suprafața notată convențional SP I / 2022 a fost trasată astfel încât să suprapună complet încăperile nordice (m și o) și parțial încăperile din mijloc (l și n). Ea a avut o lungime de 14,5 m și o lățime de 12,5 m, cu

mențiunea că pe latura vestică a fost lăsată o porțiune de 6,2 m x 2 m, necercetată din cauza prezenței unor copaci.

Între rezultatele importante ale cercetării menționăm în primul rând documentarea fundației din piese de calcar pe segmente aferente încăperilor l – o (Pl. II / a, b). Astfel, a fost obținut un plan detaliat pentru încăperile amintite, iar prin suprapunerea cu planurile edite ale clădirii au rezultat o serie de diferențe, unele dintre ele majore.

Cercetarea a evidențiat limitele săpăturilor întreprinse în anul 1949 în căutarea bazelor de piatră și astfel s-a observat că planurile menționate anterior sunt schematizate. Laturile încăperilor au fost redată într-un mod grafic care sugerează identificarea fundațiilor pe toată lungimea, dar, în realitate, doar latura nordică a fost descoperită în întregime, celelalte fiind documentate parțial.

Încăperea m este pătrată (latura interioară măsoară 8,5 – 8,6 m); o parte dintre elementele de calcar din colțul nord-vestic lipsesc (nu este exclus ca ele să fi fost dislocate după săpătura condusă de Constantin Daicoviciu).

Pe latura sudică a încăperii au fost descoperite două piese dreptunghiulare din calcar cu dimensiuni mai mari decât bazele pereților (0,65 m x 0,40 m, respectiv 0,6 m x 0,4 m) care reprezentau, cel mai probabil, pragul de trecere dintre încăperile m și l.

În campania din anul 1949, bazele dispuse pe latura estică au fost dezvelite pe o lungime de aproximativ 3,6 m. S-a observat că aici stâncă a fost nivelată și șanțuită special pentru amplasare pieselor de calcar; totodată, este de consemnat că unele dintre baze se află cu 3-5 cm sub cota maximă înregistrată pentru stâncă.

Încăperea o are forma unui dreptunghi cu lungimea de 8,5 m și lățimea de 3,5 m (dimensiuni măsurate la interior). Pentru latura estică s-a constatat că linia bazelor de calcar se întrerupe pe o lungime de 4,8 m, segment pe care a apărut stâncă îndreptată. Cu toate că pe planul publicat în monografia din 1954 latura amintită apare ca fiind compusă complet din elemente de calcar, configurația stâncii și modul de dispunere a bazelor arată că realitatea antică este cea documentată prin săpătura recentă.

Un detaliu planimetric foarte important a fost observat în privința „prelungirii peretelui estic”. Pe planul din monografia citată, bazele de calcar sunt redată rectiliniu, dar în suprafața trasată recent au fost descoperite trei dintre ele, cu o lungime însumată de 0,9 m, care descriu o linie curbă. Este de subliniat că piesele respective sunt amplasate într-un șanț săpat în stâncă, astfel că este de exclus ipoteza deplasării lor după momentul dezvelirii. Inițial s-a presupus că ar marca prezența unui „cerdac sau pridvor deschis”, dar, foarte probabil, ele aparțin peretelui unei încăperi a cărei cercetare se numără între obiectivele propuse pentru campania următoare.

În cursul cercetării a fost descoperită o cantitate foarte mare de fragmente de la pereții interiori și exteriori ai edificiului. Numeroase fragmente sunt de dimensiuni relativ mari (0,2 – 0,25 m lungime și 0,1 m – 0,15 m grosime), pe ele fiind vizibile amprente de nădele și parilor din structura pereților. Stratul alcătuit din bucățile de pereți avea o grosime cuprinsă între 0,2 m și 0,3 m, iar sub acesta a apărut podeaua, din lut galben, foarte bine tasat, cu o grosime de cca. 0,1 m, pe alocuri mai puțin. Sub ea se afla un strat roșiat, cu aspect lutos și cu pietre de dimensiuni mici, cu o grosime de 0,12 – 0,15 m, pus direct pe stâncă.

În colțul de sud-vest al încăperii m și sud-est al încăperii o (Pl. II / c) au apărut aglomerări de fragmente ceramice, preponderent de la vase de provizii / chiupuri de dimensiuni medii și mari. Pe lângă buzele, pereții și fundurile de chiupuri, au fost descoperite fragmente de fructiere, de vase-borcan, de vase de tip krater etc. Cuțile din gresie și țințele de fier reprezintă alte categorii de artefacte găsite aici, atât în încăperile m și o, cât și în l și partea nordică a edificiului, suprapuse parțial de SP I / 2022.

Construcția cu absidă de pe terasa I

Cercetările din anul 2021 au dovedit că încăperile d și e (prima patrulateră, a doua absidată) evidențiate de Constantin Daicoviciu pe terasa I reprezintă partea centrală a unui edificiu rotund a cărui circumferință era marcată de prezența pieselor de calcar aduse din cariera de la Măgura Călanului. În masa de bucăți de

perete au fost descoperite în situ, la o distanță de 1,8 – 2 m de la bazele de piatră ale peretelui absidei, patru grupări de elemente din calcar dispuse în arc de cerc.

Schimbarea majoră a planimetriei impunea extinderea cercetării arheologice, în primul rând pentru a documenta încă o porțiune a „ringului de piatră”. Ca atare, suprafața SP II / 2022 (7 X 4 m) a fost deschisă în imediata apropiere a unității de cercetare denumită convențional SP I / 2021 (Pl. III / b).

După îndepărtarea stratului vegetal actual și al pământului de aruncătură rezultat în urma săpăturii din 1949, pe o mare parte a suprafeței au apărut fragmente de lipitură arsă, unele dintre ele având o suprafață cu aspect de tencuială.

La o distanță de cca. 1,9 m de bazele din piatră ale peretelui absidei, spre nord-vest, s-a conturat o groapă cu diametrul de 0,6 – 0,7 m în care a fost aflată o grupare de piese de calcar „de Măgură Călanului” care corespunde traseului în arc de cerc descris de grupările similare identificate în SP I / 2021. Astfel, este confirmată existența unui cerc în jurul încăperilor d-e, subliniind că doar la finalizarea cercetării întregii suprafețe va fi certă planimetria generală a edificiului. Piese de calcar aveau rolul de a susține un stâlp din lemn a cărui grosime poate fi estimată în funcție de diametrul gropii (Pl. IV / a).

La vest de absidă, la o distanță cuprinsă între 0,48 m și 0,9 m față de bazele de calcar, au fost găsite câteva bucăți din crusta unei vetre distruse încă din antichitate. A fost descoperit un mic fragment în situ din această vatră amenajată direct pe podeaua din lut gălbui, foarte bine tasat. (Pl. IV / b).

În colțul nord-vestic al suprafeței, la o adâncime de 0,3 m – 0,4 m, a apărut stânca nativă, îndreptată sumar. Tot acolo a fost documentată o aglomerare de pietre (calcar local), așezate peste stâncă și prinse într-un strat de pământ roșiatic (Pl. IV / a). Rostul ei pare să fie legat de amenajarea terenului în vederea ridicării edificiului cu absidă, cu atât mai mult cu cât modul de așezare a pietrelor dă un aspect ușor curbat întregii aglomerări, dar nu sunt de exclus, în această etapă a cercetării, și alte posibile ipoteze.

În diferite contexte au fost aflate cinci țințe decorate din fier. Cel puțin una dintre ele este identică cu țința păstrată pe bordura unuia dintre discurile de fier cu reprezentări zoomorfe. Detaliul este important, mai ales că în săpătura recentă a fost descoperit un fragment de tablă de fier care provine, cel mai probabil, de la un asemenea disc (doar după curățarea fragmentului în laborator presupunerea noastră va fi confirmată sau infirmată).

Toate artefactele au intrat în patrimoniul Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva.

Informații suplimentare online

[Raportul 6906 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
